

HOOFSTUK 7
HABAKUK 1 : 12-17

I	A	1	4	הָלוֹא אָמָה מְקָרָם יְהוָה	12 a
		4		אֱלֹהֵי קְדוּשֵׁי לֹא נִמּוּת	
	2	3	יְהוָה לְמִשְׁפָּט שָׁמַח	c	
	3		וְצוּר לְהוֹכִיחַ יִסְדָּהוּ :	d	
B	3	4	טְהוֹר עֵינַיִם מְרֹאוֹת קַע	13 a	
		4			וְהַבֵּיט אֶל-עַמֶּל לֹא תוֹבֵל
	4	3	לָמָּה תִּבְיֵט בּוֹגְדִים		c
	5		תַּחֲרִישׁ בְּבֹלַע קִשׁוּעַ צְדִיק מִמְּנוּי :		d
C	5	4	וַחֲעֲשֶׂה אָדָם בְּדִגְי הַיָּם	14 a	
		3			בְּרִמָּשׁ לֹא-מֵשֵׁל בּוֹ :
II	D	6	3	כִּלְהָ בְּחֻבָּה הַעֲלֶה	15 a
		2		וַיִּגְרְהוּ בְּחֶרְמוֹ	
	7	2	וַיִּאֲסֹפְהוּ בְּמִכְמַרְתּוֹ	c	
	3		עַל-בֶּן יִשְׁמַח וַיִּגְדֵּל :	d	
E	8	3	עַל-בֶּן יִזְבַּח לְחֶרְמוֹ	16 a	
		2			וַיִּקְטֹר לְמִכְמַרְתּוֹ
	9	3	כִּי כָהֵמָּה שָׁמֵן חֶלְקוֹ		c
	2		וּמֵאֲכָלוּ בְרָאָה :		d
F	10	4	הַעֲלֵ בֶן יִרְיִק חֶרְמוֹ	17 a	
		5			וְתַמִּיד לְהַרְגַּ גּוֹיִם לֹא יִחְמַרל :

7.1 PERIKOOPAFBAKENING

Die afgrensing van 1:5-11 ten opsigte van 1:12 is reeds in die vorige hoofstuk aan die orde gestel. 1:12-17 vorm 'n eenheid op grond van die volgende oorwegings:

- * In 1:12-17 is die profeet aan die woord. Die aangesprokene is Jahwe. Hoewel die 1 enkelvoud steeds in 2:1 voorkom, is Jahwe daar nie meer die aangesprokene nie. Van 2:2 af is Jahwe self aan die woord.
- * Werkwoorde in die tweede en derde persoon kom herhaaldelik in 1:12-17 voor. In 2:1 en verder verander die patroon. Nou kom 'n aantal werkwoorde in die eerste en derde persoon voor. Die subjekwisseling is 'n duidelike aanwyser dat 'n nuwe perikoop by 2:1 moet begin.
- * 1:12-17 vertoon kenmerke van 'n klaaglied, terwyl 'n ander genre in 2:1 en verder voorkom.

- * In 1:12-17 word die reaksie van die profeet op Jahwe se optrede beskryf. Hy beskuldig Jahwe van onregverdigheid. In 2:1 verander die stemming. Die profet berei hom voor om 'n openbaring van Jahwe te ontvang (verse 1-3) en dit gebeur inderdaad (verse 4 en verder).

Hoewel Habakuk 1:12-17 as eenheid afgebaken kan word, kom die perikoop nie in 'n lugleegte voor nie. Daar is duidelike verbande met die voorafgaande perikoop.

- * Verskeie lekseemooreenkomste kom voor, byvoorbeeld מְשָׁפֵט (7b) en לְמִשְׁפָּט (12c), רָאִי (5a) en מְרֹאוֹת (13a), רְהִיטוּ (5a) en רְהִיטוּ\תְּהִיטוּ (13b/13c), בְּגוֹיִם (5a) en גּוֹיִם (17b).
- * 1:12-17 is 'n reaksie van die profeet op die beskrywing van die optrede van Jahwe en die Galdeërs in 1:5-11.

Daar bestaan ook duidelike verbande tussen 1:12-17 en 1:2-4:

- * In albei perikope word יְהוָה pertinent aangespreek (vergelyk 2a en 12a).
- * Die vraagstyl van die klaaglied speel 'n prominente rol in albei perikope. In dié verband kan gelet word op die vraagwoorde of geïmpliseerde vraagwoorde in 2ab, 3ab, 12a, 13cd en 17ab.
- * Verskeie lekseemooreenkomste kom voor, byvoorbeeld תְּהִיטוּ (3b) en רְהִיטוּ אֶל-עַמָּל (13b), קָשַׁע in vers 4c en 13d, צַדִּיק in vers 4c en 13d.
- * Inhoudelik is 1:12-17, soos 1:2-4, 'n klag van die profeet oor die onbegryplike optrede van Jahwe.

7.2 TEKSKRITIEK

Talle wysigings word in die tekskritiese notas voorgestel en deur eksegete aanvaar¹. Die Massoretiese teks is egter deurgaans verstaanbaar en kan onveranderd behou word.

7.3 MORFOLOGIESE ANALISE

7.3.1 Ontleding

Die volledige morfologiese analise van Habakuk 1:12-17 verskyn in Addendum 1.

7.3.2 Bespreking

Enkele tendense kan in die ontleding waargeneem word.

- * Stiges 1-5 word gekenmerk deur werkwoorde en 'n voornaamwoord in die 2 manlik enkelvoud. Jahwe is die subjek van hierdie vorme. Hy word hier, soos in 1:2-4, direk aangespreek.
- * In stige 1 (12ab) kom 'n enkele werkwoord in die 1 meervoud voor. Dit is die enigste voorkoms van die 1 meervoud in die perikoop. Later sal aangetoon word dat hierdie werkwoord inderdaad 'n belangrike funksie binne die konteks vervul.
- * In stige 1 (12ab) kom twee 1 enkelvoud pronominale suffikse voor. Hierdie suffikse verwys na die profeet. Die profeet is dus self aan die woord en bekla sy lot by Jahwe.
- * In stiges 2-5 kom talle pronominale suffikse in die 3 manlik enkelvoud voor. Hierdie suffikse verwys terug na die **רָשַׁע**, wat in die voorafgaande hoofstuk deur die **כְּשִׁינִים** verteenwoordig word.
- * In stiges 6-10 is al die werkwoorde in die 3 manlik enkelvoud. Hierdie werkwoorde verwys na die Galdeërs. Talle pronominale suffikse in die 3 manlik enkelvoud kom voor. Die suffikse verwys ook na die Galdeërs.
- * 'n Interessante patroon kom na vore as die frekwensie van die woorde wat gebruik word, in ag geneem word. Die woordeskat in stiges 1-4 (12a-13d) is geyk en kom hoofsaaklik in die profetiese en wysheidsliteratuur en in die liriek (Psalms en Klaagliedere) voor (Humbert 1944:118-139). In stige 5 (14ab) vind 'n oorgang plaas. Die werkwoord (**וַתִּעַשֶׂה**) is nog in die 2 manlik enkelvoud soos in die voorafgaande stiges, maar die naamwoorde word aan die dierelewe ontleen. In stiges 6-10 (15a-17b) kom beelde uit die dierelewe, spesifiek uit die vissersomgewing, na vore. Nou is die woordeskat oor die algemeen uniek. Uitdrukkings soos **דָּגִי הַיָּם** (14a), **חֲכָה** (15a), **חֲרִים** (15a, 16a en 17a), **מִכְמֶרֶת** (15c en 16b), **שָׁמַן** (16c) en **מֵאֲכָל** (16d) is tegniese terme wat min voorkom.

Reeds uit die woordgebruik kan 'n patroon bemerk word. Stiges 1-5 kan saamgegroepeer word op grond van die 2 manlik enkelvoud werkwoorde wat daarin voorkom. Die woordeskat is geyk. In die vyfde stige is 'n oorgang egter waar te neem. Die werkwoord is nog in die tweede persoon, maar tegniese terme vir visvang kom voor. In stiges 6-10 kom die tegniese terme ook voor. Al die werkwoorde en pronominale suffikse is nou in die derde persoon.

7.3.3 Semantiese groepering

'n Patroon kan waargeneem word in die semantiese groepering van woorde:

- * Die volgende groeperings kom by die **werkwoorde** voor:
  - Tot die semantiese veld *dood* behoort die 1 meervoud werkwoord **נָמַרְתָּ** in die eerste stige (12b) en die infinitief constructus **כְּבַלַּע** in stige 4 (13cd) en **לְהַרְגַּ** in die laaste stige (17b). In die eerste stige dui die werkwoord op die proses van doodgaan, in stiges 4 en 10 op die een wat die proses inisieer.
  - *Jahwe is die subjek* van al die werkwoorde in die tweede persoon. Twee semantiese velde kan hier onderskei word. Tot die semantiese veld 'voorwerpe tot iets maak' behoort die werkwoorde in stige 2 (**שָׁמַרְתָּ** in 12c en **יִסְרַתְּ** in 12d) en stige 5 (**נַתַּעַשְׂתָּהּ** in 14a). In stige 2 is die goddelose die objek van die werkwoorde, in stige 5 die mensdom. Die implikasie is duidelik: Omdat Jahwe op 'n sekere manier handel met die goddelose, het dit nadelige gevolge vir die mensdom. Tot die semantiese veld 'passiewe aanskoue en toelating' behoort die werkwoorde in stige 3 (**מִרְאוֹת** in 13a en **נִהְיִיט** in 13b) en 4 (**תִּבְיִט** in 13c en **תִּחַרְיֵשׁ** in 13d). Hierdie semantiese veld het ook in 1:2-4 voorgekom.
  - *Die goddelose is die subjek* van al die werkwoorde in die derde persoon. Daar is reeds gewys op die twee werkwoorde in hierdie groep wat tot die semantiese veld 'dood' behoort (**כְּבַלַּע** in 13c en **לְהַרְגַּ** in 17b). Tot die semantiese veld '(visse) vang/bymeekaarmaak' behoort die werkwoorde in stige 6 (**הִעֲלָהּ** in 15a en **יִגְרְהוּ** in 15b), die eerste versbeen van stige 7 (**וַיִּאֲסֹפְהוּ** in 15c) en die eerste versbeen van stige 10 (**יִרְיִק** in 17a). Tot die semantiese veld 'leedvermakerige blydschap' behoort die twee werkwoorde in stige 15d (**וַיִּשְׂמַח וַיִּגְיֵל**). 'n Laaste semantiese veld kom voor in stige 8, waar **וַיִּוָּבְחַם** in 16a en **וַיִּקְטַר** in 16b albei op 'n 'offerhandeling' dui.
- * By die **naamwoorde** is die volgende groeperings waar te neem:
  - In stiges 1 en 2 kom 'n opvallende opeenhoping van naamwoorde vir 'God' voor, naamlik **יְהוָה** in 12a en 12c, **אֱלֹהֵי קוֹדְשֵׁי** in 12b en **צוּר** in 12d. Later sal gewys word op die belang van hierdie verskynsel.
  - Die naamwoord **מִשְׁפָּט** in 12c en die infinitief **הוֹכִיחַ** in 12d dui albei op 'ordeningsprinsipes' en gryp terug na die voorkoms van dieselfde semantiese veld in 1:2-4.

- כַּע in 13a en עָמַל in 13b dui op 'n 'onregverdige en gewelddadige toestand'. Hierdie veld het ook in 1:2-4 voorgekom.
- בּוֹגְרִים in 13c en רָשָׁע in 13d is albei terme vir 'goddeloosheid'. Hulle word op hulle beurt geassosieer met צַדִּיק (13d). Hierdie terme dui, soos in 1:2-4, op twee groepe mense: Die wat God verwerp het en optree soos hulle wil en die wat na die wil van God vra.
- הַיָּם in 14a en רִגְיָה in 14b is albei ontleen aan die dierelewe.
- הַיָּם in 14a word weer opgeneem in stiges 6-10 waar verskeie tegniese terme vir 'visvang' voorkom, naamlik חֲבָה (15a), חֲרָם (15b, 16a en 17a) en מִכְמַרְחַת (15c en 16b).
- In stige 9 kom twee uitdrukkings vir 'weelde/oorvloed' voor, naamlik מִאֲכָלוֹ בְּרֵאָה in 16c en שָׂמַן חֶלְקוֹ in 16d.

Die semantiese groepering bevestig wat in die vorige paragraaf uitgewys is. In stiges 1-5 word die optrede van Jahwe geskets in terme wat semanties verwant is. Daar bestaan ook groot ooreenkomste tussen die semantiese velde hier en in 1:2-4. In stige 5 word terselfdertyd die oorgang bewerkstellig na die beeld van visvang wat in stiges 6-10 'n prominente rol speel.

7.3.4 Woordpare

'n Hele aantal woordpare kom in hierdie perikoop voor, naamlik מִשְׁפָּט en הוֹכִיחַ in stige 2; כַּע en עָמַל in stige 3; רָשָׁע en צַדִּיק in stige 4; הַיָּם en רִגְיָה in stige 5; חֲבָה en חֲרָם in stige 6; יִשְׂמַח en יִגְיֵל in stige 7 en חֲרָם en מִכְמַרְחַת in stige 8. Die woordpare in stiges 2, 3 en 4 gee uitdrukking aan die onreg en lyding waaraan die volk onderwerp word omdat Jahwe nie handelend optree nie. Die woordpare in stiges 5, 6 en 8 is tegniese terme wat aansluit by die visvangbeeld. Die woordpaar in stige 7 beklemtoon die vreugde van die goddelose veroweraar wanneer hy sy buit aanskou.

7.3.5 Sintese

Wanneer die volledige morfologiese analise van Habakuk 1:12-17 in oënskou geneem word, is die patroon duidelik. Stiges 1-5 vorm 'n eenheid, terwyl stiges 6-10 weer saamgegroepeer kan word. In die vyfde stige word die oorgang na die tweede eenheid bewerkstellig, omdat kenmerke van albei dele daarin voorkom.

7.4 SINTAKTIESE ANALISE

7.4.1 Ontleding

Die volledige sintaktiese analise van Habakuk 1:12-17 verskyn in Addendum 2.

7.4.2 Bespreking

In stige 1 kom twee kola voor. Die perikoop word ingelei deur 'n negatiewe vraagsin wat aan Jahwe gerig word (12a). Jahwe word deur twee naamwoorde in apposisie gepresiseer (קֹדֶשׁ יְהוָה in 12b). Daarop volg die tweede kolon, naamlik 'n ontkenningssin met 'n werkwoord in die eerste persoon meervoud.

In stige 2 kom twee stelsinne voor wat in alle opsigte parallel gestruktureer is. In beide 12c en 12d is die sintaktiese konstruksie S+M+V-O. Jahwe is die subjek van hierdie kola.

Die sinskonstruksie in stige 3 is redelik ingewikkeld. In die eerste versbeen (13a) kom 'n kolon voor wat uit twee elemente bestaan. Die versbeen word ingelei deur 'n nominale stelsin, waarvan die subjek ontbreek (טְהוֹרַת עֵינַיִם - die veronderstelling is: '(U is te) rein van oë'). Die stelsin word opgevolg deur 'n ingebedde doelsin (מְרִאוֹת כַּעַר). In die tweede versbeen (13b) word die elemente omgeruil. Die hoofsin, wat in hierdie geval 'n ontkenningssin is (לֹא חוֹבֵל), word voorafgegaan deur 'n doelkonstruksie (וְהִבִּיט אֶל-עַמּוֹל).

Stige 4 word gekenmerk deur twee vraagsinne. Die eerste versbeen (13c) word ingelei deur die vraagwoord לָמָּה. Die vraag is 'n direkte uitloper van die voorafgaande stelsinne, soos die herhaling van נִבְטָה bewys. Die vraagwoord moet ook aan die begin van die tweede versbeen (13d) veronderstel word. Die hoofwerkwoord (כָּבַל עַד קֶשַׁע צְדִיק) word deur 'n temporele bysin omskryf (מִמָּנִיחַ).

Die vyfde stige (14ab) word ingelei deur נִתְעַשָּׂה. Op die oog af tree hierdie werkwoord bloot as stelsin op. Binne die konteks word hiermee egter die gevolg van Jahwe se gebrek aan optrede beskryf (vergelyk Cowley 1976:503-504, wat aantoon dat 'n historiese stelling binne 'n bepaalde konteks gevolgaanduidende krag kan hê). Die laaste frase in die eerste versbeen (הֲיִם בְּרִגְיָה in 14a), word aan die begin van die tweede versbeen (14b) uitgebrei deur middel van 'n naamwoord in apposisie (בְּרִמָּשׁ). Die naamwoord word op sy beurt gepresiseer deur 'n relatiewe bysin (לֹא-מִשָּׁל בּוֹ).

In stige 6 (15ab) kom 'n stelsin in elk van die versbene voor. Die eerste versbeen van stige 7 (15c) bevat ook 'n stelsin. Die tweede versbeen (15d) word ingelei deur die gevolgaanduidende partikel **עַל-כֵּן**. Daarop volg twee werkwoorde wat as gevolgsinne beskou kan word (**וַיִּשְׁמַח וַיְגִיל**).

Die **עַל-כֵּן** waarmee stige 8 ingelei word, kan op twee wyses geïnterpreteer word. Dit kan gesien word as voortsetting van die voorafgaande redegewende sin, of dit kan as 'n omvattende redegewende konstruksie beskou word wat inbed by die vorige drie stelsinne. Laasgenoemde moontlikheid word in hierdie studie verkies. In 15ab en 15cd is 'n beskrywing gegee van die goddelose se optrede teen ander. Dit word gedoen deur gebruik te maak van terme uit die vissersomgewing. Die gevolgsinne in 16ab beskryf die goddelose se optrede teenoor sy vissermansgereedskap. Hierdie optrede is die resultaat van sy optrede teen ander volke. Beide 16a (**עַל-כֵּן יִזְבַּח**) en 16b (**וַיִּקְטַר לְמִכְמַרְתּוֹ**) kan dus as gevolgsinne beskou word.

In stige 9 volg twee redegewende sinne wat inbed by die voorafgaande gevolgsinne. Die redegewende partikel **כִּי** aan die begin van die eerste versbeen (16c) moet ook by die tweede versbeen (16d) veronderstel word.

In stige 10 word die perikoop afgesluit deur 'n vraagsin (17a) wat terselfdertyd die gevolgaanduidende partikel **עַל-כֵּן** bevat. By wyse van 'n vraag word die gevolg van die optrede van die goddelose soos dit in stiges 6-9 beskryf is, aangedui. In die tweede versbeen (17b) kom 'n doelsin (**וַתְּמִיר לְהַרְג גִּים**) en uitsonderingsin (**לֹא יִחְמוֹל**) voor, wat inbed by die voorafgaande vraagsin.

7.4.3 Sintese

Habakuk 1:12-17 vertoon redelike groot variasie in terme van sinskonstruksie en tipes sinne. Stiges 1-5 en 6-10 kan tog as twee onderskeibare eenhede afgebaken word. Die eerste eenheid word gekenmerk deur vraagsinne wat 'n aantal stelsinne omraam. Die eenheid word afgesluit met 'n gevolgsin. Op een uitsondering na is al die werkwoorde in hierdie eenheid in die 2 manlik enkelvoud. Die tweede eenheid word gekenmerk deur 'n aantal stelsinne, wat gevolg word deur vier gevolgsinne. Boonop word die eenheid afgesluit met 'n vraag wat ook gevolgaanduidend is. Al die werkwoorde in hierdie eenheid is in die derde persoon.

7.5 SEGMENTERING

7.5.1 Stige-indeling

Die stige-indeling van BHS en BHK word deurgaans gevolg. Op twee plekke word die versbene egter anders ingedeel as in BHS. In stige 4 word **שְׁחַרְיָהוּ**, soos by BHK, gelees as eerste woord van die tweede versbeen (13d) en nie as laaste woord van die eerste versbeen nie. Dit word gedoen op grond van die Massoretiese ruspouse wat by die voorafgaande woord verskyn. Om dieselfde rede word **וְהַמִּיר** in stige 10 gelees saam met die tweede versbeen (17b). Al die stiges in hierdie perikoop is distiges.

7.5.2 Strofe-indeling

Die tien versreëls kan ingedeel word in ses strofes.

- * *Strofe A* bestaan uit stiges 1 en 2. Die twee versreëls vorm 'n eenheid op grond van die groot aantal vokatiwe wat daarin voorkom. Die 2 manlik enkelvoud voornaamwoord en die werkwoorde van dieselfde persoon bind die twee versreëls ook saam.
- * *Strofe B* word deur stiges 3 en 4 gevorm. Hierdie strofe word gekenmerk deur 2 manlik enkelvoud werkwoorde, stelsinne en doelkonstruksies in stige 3 gevolg deur vraagsinne in stige 4. Die vraagsinne is die direkte uitloei van dit wat in die voorafgaande gesê word. Die herhaling van **וְכִבֵּן** bind die stiges ook saam.
- * *Strofe C* bestaan uit stige 5. In hierdie stige word die gevolg van die voorafgaande geskets. Die werkwoord wat hier voorkom is ook in die 2 manlik enkelvoud.
- * *Strofe D* bestaan uit stiges 6 en 7. Hierdie twee versreëls word saamgegroepeer op grond van die 3 manlik enkelvoud werkwoorde wat in albei voorkom, pronominale opnames en die voegwoord **וְ** aan die begin van stige 7.
- * *Strofe E* word deur stiges 8 en 9 gevorm. Hier kom weer 3 manlik enkelvoud werkwoorde voor, pronominale opname vind plaas en die voegwoord **וְ** aan die begin van stige 9 verwys terug na die voorafgaande.
- * *Strofe F* bestaan slegs uit stige 10. Hierin word die gevolg van die voorafgaande stiges by wyse van 'n vraag aan die orde gestel.

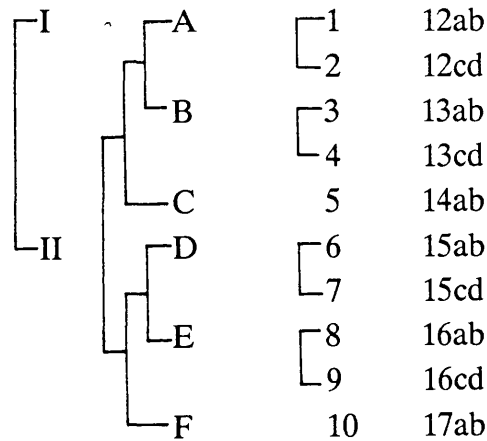
7.5.3 Stansa-indeling

Uit die morfologiese en sintaktiese analise het dit reeds duidelik geword dat twee eenhede in die gedig onderskei kan word, naamlik stiges 1-5, wat gekenmerk word deur werkwoorde in die 2 manlik enkelvoud en stiges 6-10, wat gekenmerk word deur werkwoorde in die 3 manlik enkelvoud. Daar is dus twee stansas wat soos volg opgebou is:

- * *Stansa I* bestaan uit strofes A, B en C. Strofes A en B verbind baie nou omdat vraag- en stelsinne in albei voorkom. Hulle verbind op hulle beurt aan strofe C, omdat laasgenoemde die gevolg van die voorafgaande twee aandui.
- * *Stansa II* volg presies dieselfde patroon. Strofes D en E verbind baie nou saam op grond van die talle lekseemooreenkomste. Verder dui strofe E die gevolge van D aan. D en E verbind weer aan F. In strofe F word die gevolg van die voorafgaande by wyse van 'n vraagsin aan die orde gestel.

7.6 STRUKTUUR

Nadat die perikoop op verskillende vlakke ontleed is, kan die struktuur skematies soos volg voorgestel word:

7.7 KOMMUNIKATIEWE MIDDELE

7.7.1 Ekstra patroonvorming

a) *Metrum*

Die metrum van die perikoop vertoon redelike variasie. Dit is wel opvallend dat die versreëls in die eerste stansa langer is as in die tweede. Stiges 1 en 3 is 4+4 versreëls, die metrum van stige 2 is 3+3 en in stige 5 is dit 4+3. Die metrum van stige 4 is opvallend. Dit is 'n 3+5 versreël. Vyf klemtoonheffings in 'n versbeen is seldsaam, maar moontlik (Korpel & de Moor 1988:4-14). Die lang versbeen kom voor aan die einde van die strofe waarin Jahwe se onverklaarbare gebrek aan optrede teen die goddelose geskets word. In dié sin is die eenaardige metriese patroon funksioneel. In die tweede stansa is die metrum redelik konstant. Stiges 6, 8 en 9 is 3+2 versreëls en stige 7 'n 2+3 versreël. Stige 10 is egter opvallend lank, naamlik 4+5. In hierdie stige word die perikoop tot 'n hoogtepunt gevoer. Die afwykende metrum is gepas by die klimaks van die gedeelte.

b) *Klankverskynsels*

'n Aantal opvallende klankverskynsels kom in die perikoop voor:

- * *Alliterasie* kom voor in die volgende gevalle:
  - ל in stige 1,
  - צ/ס/ש/ש in stige 2,
  - ר en ל in stige 3,
  - ח, ב, ל en מ in stige 4,
  - ש/ש, מ en ל in stige 5,
  - ל, ר en כ in stige 6,
  - ח/כ en ל in stige 7,
  - ח/כ en ר in stige 8,
  - ר, מ, ג en ל in stige 10.
- * *Assonansie* kom voor in die volgende gevalle:
  - o- en a-klanke in stige 1,
  - a-, o- en i-klanke in stige 2,
  - o- en a-klanke in stige 3,
  - a- en i-klanke in stige 4,
  - a-, e- en o-klanke in stige 5,
  - o- en a-klanke in stige 6,

- a-, e- en i-klanke in stige 7,
- a- en e-klanke in stige 8,
- a-, e- en i-klanke in stige 9,
- a-, i- en o-klanke in stige 10.

* *Rym* kom voor aan die einde van die versbene in stiges 2 en 8.

c) *Parallelismes*

'n Interne sinonieme parallelisme kom voor in stige 2. In albei versbene is die woordvolgorde S + M + V-O. Op semantiese vlak is die versbene ook presies gelykwaardig.

Die twee versbene van stige 4 vorm 'n interne sintetiese parallelisme. In albei bene word 'n vraag aan Jahwe gestel. Die tweede versbeen bevat egter 'n ingebedde temporele uitbreiding wat in die eerste ontbreek.

'n Interne sinonieme parallelisme kom in stige 5 voor. In albei gevalle word deur middel van die voorsetsel כִּי 'n vergelyking getref tussen Jahwe se optrede teenoor mense en 'n gebeure in die diereryk.

In stige 8 kom 'n interne sinonieme parallelisme voor. Die woordvolgorde in beide versbene is V + M.

d) *Chiasmies*

In stige 3 kom 'n chiasiese rangskikking van die hoofsin en doelsin voor. In die eerste versbeen is die volgorde *hoofsin* + *doelsin*. In die tweede versbeen staan die doelsin egter voorop.

In stige 6 kom 'n chiasme voor. In die eerste versbeen is die woordvolgorde O + M + V, in die tweede V-O + M. Daar is dus 'n chiasiese rangskikking van die werkwoorde en die uitbreidings wat by die werkwoord hoort.

In albei versbene van stige 9 kom 'n nominale sin voor. Die elemente van die twee sinne is chiasies georden. In die eerste versbeen is die woordvolgorde *predikaat* + *subjek* (וְהָיָה לְכָל בְּרִיאַת אֲדָמָה). In die tweede versbeen staan die subjek voorop (וְהָיָה לְכָל בְּרִיאַת אֲדָמָה).

e) Herhaling

Die volgende opvallende herhalings van identiese of verwante vorme kom in die perikoop voor:

- * Die vraagpartikel וְהִי kom aan die begin (12a) en einde (17a) van die perikoop voor. Daardeur word 'n *inclusio* gevorm. In 12ab handel die vraag oor die optrede van Jahwe, in 17ab oor die optrede van die Galdeërs. Tussenin word beklemtoon dat dit juis Jahwe is wat die optrede van die Galdeërs veroorsaak. Deur die ringskomposisie word 'n onherroeplike vraagteken geplaas agter die regverdigheid van Jahwe.
- * Verskeie terme wat na Jahwe verwys kom in stiges 1 en 2 voor. Daardeur word beklemtoon dat juis Hy by die onverstaanbare gebeure wat voor die profeet afspeel, betrokke is.
- * In stiges 3 en 4 word die stam נבט herhaal (13b en c). Dit word benadruk dat Jahwe net passief toekyk terwyl onreg aan die orde van die dag is.
- * הָרִים en מְכַמְרֶת word in die tweede stanza meermale gebruik (15b en c, 16 a en b en 17a). Die beeld uit die vissersberoep word gevolglik beklemtoon.
- * Baie opvallend is die drievoudige herhaling van עַל-כֵּן in 15d, 16a en 17a. Die gevolge van die goddelose se bandelose optrede word daardeur baie skerp onder die soeklig geplaas.

7.7.2 Ongrammatikaliteit

Die volgende ongrammatikale konstruksies kenmerkend van poësie kom in die perikoop voor:

a) Beeldspraak

'n Uitgebreide beeld kom in stiges 6-10 voor. In hierdie stiges word 'n beskrywing gegee van die optrede van die goddelose teenoor ander mense. Dit word gedoen in terme van 'n beeld uit die vissersberoep. Die verwoesting van ander nasies word lewendig en konkreet voorgestel deur dit te vergelyk met 'n visser wat visse optrek met hoeke (15a), vastrek in nette (15b), bymeekaarmaak in treknette (15c) en hulle nette uitskud (17a). Die oorfloed van hulle vangs dwing hulle tot uitbundige vreugde (15d), sodat hulle begin om hulle vang- en sleepnette te aanbid (16ab). Hierdie uitvoerige beeld is die resultaat van die vergelykings wat in stige 5 getref

word tussen Jahwe se optrede en die dierelewe. Deur die beeld word die wrede en hartelose optrede van die goddelose op 'n besonder lewendige manier veranskoulik.

b) *Vergelyking*

In stige 5 word 'n vergelyking getref tussen die optrede van Jahwe teenoor mense en die dierelewe. In die eerste versbeen (14a) is die vergelyking met die visse van die see (כְּדָגֵי הַיָּם), in die tweede (14b) met die kruipende insekte wat sonder leier is (כְּרֶמֶשׁ לֹא-מִשָּׁל בּוֹ). Die doel van die vergelyking is om te benadruk dat Jahwe harteloos teenoor mense optree, mense behandel asof hulle diere is wat maar uitgelewer kan word aan ander. Deur die vergelyking word die uitgebreide beeld van die tweede stansa reeds geantisipeer.

c) *Delesie*

Delesie van partikels vind plaas by stiges 4, 8 en 9. In stige 4 (13cd) word die vraagwoord לָמָּה by beide versbene veronderstel. Dieselfde gebeur met עַל-כֵּן in stige 8 (16ab) en כִּי כְהִמָּה in stige 9 (16cd). In al drie gevalle is die herhaling van die partikel binne die konteks nie noodsaaklik nie.

d) *Ironie*

Die opeenstapeling van naamwoorde wat na Jahwe verwys in strofe A is ironies. Deur die naamwoorde word kwaliteite van Jahwe, wat deur die volk bely word en waarin geglo word, voor oë gestel. Jahwe se optrede weerspreek egter elkeen van hierdie kwaliteite. In die detailkegese word die implikasie hiervan in meer besonderhede ontleed.

e) *Retoriese vraag*

In 12a kom 'n retoriese vraag voor. Die vraag lui: הֲלוֹא אָפָה מִקֶּדֶם יְהוָה? 'Is U dan nie van altyd af Jahwe nie?'. Die geïmliseerde antwoord is 'Ja!'. Hieruit blyk die ironie van die vraag. Jahwe tree juis nie op soos die Een wat van ewigheid af die Verbondsgod is nie.

7.8 GENRE

Habakuk 1:12-17 kan as 'n klaaglied getipeer word. Die drie subjekte wat Westerman (1981:183-188) by klaagliedere onderskei, naamlik Jahwe, die vrome en

die vyand, speel hier 'n rol. Die perikoop begin, soos 1:2-4, met die tipiese vraagstyl van klaagliedere. Dit is egter belangrik om daarop te let dat ook hierdie klag nie al die elemente bevat wat gewoonlik met 'n klaaglied geassosieer word nie. Slegs die aanroep van Jahwe en die klag kom voor. Geen vertrouensuitspraak word gemaak nie. Die beskrywing van die nood in terme van die visvangbeeld is uniek aan Habakuk en kom in geen ander klag voor nie.

Hierdie perikoop moet gelees word teen die agtergrond van die funksie wat dit binne die geheelstruktuur vervul. In die voorafgaande perikoop het die profeet 'n reaksie van Jahwe ontvang wat glad nie aan sy verwagtinge voldoen het nie. 'n Onheilsaankondiging volg op die klag in 1:2-4 - iets wat vir die profeet en sy hoorders waarskynlik 'n groot skok sou wees. Dit dwing die profeet om weer sy nood by God te bekla. Hierdie keer word die klag gedra deur die ondertone van vertwyfeling. Die literêre funksie van 1:12-17 is om die noodsituasie in sy mees skreiende gestalte te verwoord. Die implikasie van die perikoop is duidelik: Dit is nie die moeite werd om op Jahwe te vertrou nie.

Dit is noodsaaklik om daarop te let dat hierdie perikoop nie net by 1:2-4 aansluit nie, maar ook by 1:5-11. 1:12-14 roep die eerste klag (1:2-4) in herinnering. 1:15-17 herinner weer aan die beskrywing van die koms van die Galdeërs in 1:5-11. Aanhangers van die historiese kritiek sien onmiddellik in dié verskynsel 'n redaksionele 'naat' en beskou 1:15-17 (dikwels 1:14-17) as 'n latere toevoeging (vergelyk 2.4.2.1). Uit die voorafgaande analise het dit egter duidelik geblyk dat die perikoop 'n eenheid is. In 1:15-17 word eerder 'n doelbewuste toespeling op 1:5-11 gemaak. Die doel daarvan is om aan te toon dat dit inderdaad Jahwe is wat die mag aan die goddelose gee. Daardeur word die tema van die boek, naamlik die vraag waarom Jahwe onreg passief aanskou, skerp onder die soeklig geplaas.

Habakuk 1:12-17 moet dus as klaaglied gelees word, maar dan as 'n besondere klaaglied, 'n klaaglied wat ten doel het om die tema van die boek uit te lig. Ook hier, soos by 1:2-4, moenie gekonsentreer word op die *Sitz im Leben* van die klaaglied nie, maar op die literêre funksie van die perikoop binne die struktuur van die boek.

7.9 DETAILANALISE

Stansa I

Strofe A

Bittere ironie spreek uit die eerste strofe van hierdie perikoop. Op die oog af is die woorde 'n geloofsbelydenis, maar in werklikheid is die funksie daarvan presies die teenoorgestelde - die profeet se vertwyfeling word juis hier verwoord.

Die retoriese vraag in 12a vorm die basis van die protes van die profeet teen die onverstaanbare en onregverdige optrede van God. Jahwe word aangeroep as die Een wat van altyd af (מִקְדָּמָה) Jahwe is. יְהוָה tree nie hier op as vokatief nie, maar as predikaat van 'n nominale sin (Van der Woude 1978:28). Twee eienskappe van Jahwe word beklemtoon. Hy is die ewige God, die Skepper. Hy is ook die Verbondsgod van Israel, die God wat hulle sy eiendomsvolk gemaak het. Van hierdie God kan 'n bepaalde manier van optrede verwag word. Hy is immers ewig, getrou aan Homself, die God wat sy volk versorg. Dit word beklemtoon in 12b, waar Jahwe aangespreek word as אֱלֹהֵי קִרְשִׁי 'my God, my Heilige'. Hiermee word beklemtoon dat God Hom met mense bemoei. Sy heiligheid word benadruk. Naas die konnotasie van die andersheid van God, word deur die begrip 'heilig' veral gesuggereer dat God is soos wat Hy behoort te wees, dat Hy betroubaar is. As dit is hoe Jahwe is, spreek dit vanself dat mense op Hom kan vertrou. Oënskynlik is dit hoe לא נָמוּת 'ons sal nie sterf nie' verstaan moet word. Op die oog af lyk 12ab dus soos 'n vertrouensuitspraak. Dit word egter in die res van die perikoop in perspektief gestel. Hierdie God is juis nie soos wat 'n mens van Hom kan verwag nie.

Die ironie word in stige 2 (12cd) beklemtoon. Jahwe word weer by sy Verbondsnaam (12c) en as 'Rots' (צוּר in 12d) aangespreek. Jahwe word meermale 'n Rots genoem (vergelyk Deuteronomium 32:4, 15, 18, 30, 31; 2 Samuel 2:2; 22:32; Psalm 18:2, 32; 31:3; 62:3, 8; 95:1). Met hierdie uitdrukking word Jahwe se betroubaarheid, onveranderlikheid en krag tot uitdrukking gebring. Hy is 'n Bron van beskutting en veiligheid. Die ironie is dat juis die Verbondsgod en Rots die goddelose Galdeërs aangestel (שָׁמְתוּ in 12c) en aan hulle mag gegee het (יִסְדְּתוּ in 12d). Die Galdeërs word beskryf as God se מִשְׁפָּט en הוֹרְכִים. Beide terme dui op God se oordeelsaankondiging. Waar die profeet in 1:2-4 gekla het oor onreg, het Jahwe gereageer deur aan te kondig dat Hy die Galdeërs opwek. Dit is vir die profeet verstommend dat juis hierdie volk die antwoord van die ewige, betroubare

Verbondsgod kan wees. Dit weerspreek die wese van Jahwe. By 1:2-4 is daarop gewys dat תּוֹרָה en מְשָׁפֵט dui op die openbaring van God, die Woord van God wat orde moet skep in die chaos. Hier funksioneer מְשָׁפֵט en הוֹרִיחַ op dieselfde manier (Janzen 1982:402). Waar die ordeningsbeginsels in 1:2-4 as kragteloos en verdraaid beskryf is, word dit nou deur die optrede van Jahwe tot skrikwekkende instrumente van sy oordeel.

In strofe A word die Verbondsgod beskryf as die God wat aan die kant van die goddelose is. Daardeur word die eienskappe van God, soos dit in die verskillende name waarmee Hy aangeroep word na vore kom, bevraagteken. Nou klink die skynbare vertrouensuitspraak 'ons sal nie sterf nie' (12b) hol en sonder inhoud. Inteendeel, deur die Galdeërs sy antwoord, sy tugroede, sy ordeningsinstrument te maak, word die lewens van die צְדִיקִים juis uitermate bedreig. Dit is God self wat sy מְשָׁפֵט (1:4) verdraaid te voorskyn laat kom!

Strofe B

In strofe B word die onverklaarbaarheid van Jahwe se optrede in skerp taal onder die soeklig geplaas. As Jahwe is soos wat Hy behoort te wees, dan is sy oë te rein (טָהוֹר עֵינַיִם) om die verkeerde (רָע) te aanskou (13a), dan kan Hy onreg (עָמַל) nie verdra nie (13b). Deur hierdie woorde word die onreg wat in 1:2-3 beskryf is, weer voor oë geroep. As Jahwe werklik Jahwe is, kan die onregverdige en gewelddadige uitbuiting van onskuldige mense nie voortduur nie, dit druis in teen sy natuur.

Nogtans is dit presies wat die profeet ervaar. Daarom herhaal hy in 13cd die vraag van 1:3, maar hierdie keer baie dringender. Waarom verdra Jahwe trouelose mense (בוֹגְדִים), verberg Hy hom wanneer die goddelose (רָשָׁע) die regverdige (צְדִיק) verslind (כָּלַע)? Jahwe is afwesig wanneer die goddelose eenvoudig bandeloos dood en verwoesting saai. Deur middel van die term בָּלַע word die Galdeërs se optrede teenoor ander volke, soos dit in 1:5-11 beskryf is, in herinnering geroep. Dit bly onverstaanbaar dat Jahwe aan die kant van die goddelose kan wees!

In strofe B word die skynbare vertrouensuitspraak van strofe A in perspektief geplaas. Jahwe stel in elke opsig teleur, daarom lyk dit of die regverdige inderdaad *gaan* sterf (teenoor 12b).

Strofe C

In stige 5 (14ab) word die konsekwensies van Jahwe se vreemde optrede uitgespel. Dit word gedoen deur middel van 'n vergelyking met die natuur. Dit is God self wat die mens uitlewer (רַמְעָשָׂה) aan die goddelose. Hy behandel mense soos visse (בְּדִגֵּי הַיָּם), soos kruipende insekte (רִמָּשׁ) wat eenvoudig uitgelewer is aan die wêreld sonder enigiemand om hulle te beskerm (לֹא-מִשָּׁל בּוֹ). Jahwe se optrede staan in skerp kontras met die eer waarmee Hy die mens in sy skeppingswerk beklee het (Psalm 8, Genesis 1:26-31). Hy degradeer die mens tot op die vlak van die nederigste diere (Szeles 1987:27).

In stansa I word die probleem waarmee die profeet worstel akueel. God lewer die mense uit soos diere. Hy tree in stryd met sy wese op.

Stansa II

Strofe D

In hierdie strofe word die visvangbeeld wat in die vorige stige na vore geroep is, voortgesit. Waar Jahwe se optrede in die vorige stansa onder die soeklig gekom het deur gebruik te maak van voorstellings wat ook in 1:2-4 voorgekom het, word die optrede van die goddelose nou geskets met behulp van voorstellings wat in 1:5-11 voorkom. Die visvangbeeld was 'n algemene beeld vir 'n veroweraar (Jeremia 16:16).

In stige 6 (15a) verwys בָּלֵה na die הַיָּם הַיָּדֵי וְהַיָּם en die רִמָּשׁ van die voorafgaande stige. Die goddelose is soos 'n visserman wat visse vang met 'n hoek (חֶקֶה). Hy trek hulle vas (וַיִּגְרְהוּ) in sy vangnet (בְּחֶרְמוֹ - 15b), maak hulle bymekaar (וַיִּצְטַפְּהוּ) in sy treknet (בְּמִכְמַרְתּוֹ - 15c). Die resultaat van sy groot vangs is dat hy juig (וַיִּשְׂמַח) en jubel (וַיִּרְגֵּל - 15d). Van der Woude (1978:29-30) wys daarop dat שמח en שים nie in die eerste plek te make het met innerlike vreugde nie, maar met die viering van 'n kultiese fees. Beide terme word in die Ou Testament gebruik om die vreugde tydens 'n feesgeleentheid uit te druk (vergelyk Joël 1:16; 2:21 en 23). Hierdie beeld van die optrede van die Galdeërs herinner aan die beskrywing van hulle matelose uitbreidingsdrang in 1:7-11.

Strofe E

In strofe E word die gevolg van die voorafgaande beskryf. Hier word veral teruggegryp na 1:11b, waar gesê is dat die Galdeërs se eie krag hulle god is. In 16ab is die vissers besig om die middele wat hulle in staat stel om mag te bekom, op religieuse wyse te vereer. זבח (16a) dui op offers wat gebring word, קטר (16b) op reukoffers wat daarmee gepaard gaan. Die verwysing na offers moenie letterlik opgeneem word nie, die bedoeling is dat die veroweraarsmag sy eie krag en vermoëns verheerlik. In 16cd word die rede vir die bring van die offers duidelik. Deur hulle visgereedskap leef hulle in weelde (שמן חלקו) en het hulle volop kos (ומאכלו ברצה). Die bedoeling is dat hulle deur hulle eie mag selfversorgend is, hulle het niemand nodig nie.

Strofe F

Die beskrywing van die onversadigbare magshonger van die goddelose dwing die profeet om met 'n wanhoopsvraag na God te gaan. Hy het die perikoop begin met 'n retoriese vraag na die ewigheid en heiligheid van God. Hy eindig die perikoop met 'n werklike vraag (17ab) wat sy vertwyfeling onderstreep. Kan die tiran eenvoudig ongehinderd voortgaan om sy net uit te skud (יִרְיֵק חֲמוֹ), om volk op volk te vernietig (לְהַרְגַּ גּוֹיִם), sonder om enige medelye te toon (לֹא יִחַמּוּל)? Deur hierdie vraag word die עֲרֵאֲנָה van 1:2 weer akuut voorop gestel. 17ab vorm 'n ringskomposisie met 12ab. In die laaste stige word eksplisiet gevra wat in die eerste stige geïmpliseer is: Hoe kan die heilige en ewige Verbondsgod toelaat dat die goddelose eenvoudig ongehinderd sy gang gaan? Deur middel van die vraag in 17ab word die leser weer gebring op dieselfde plek waar die boek begin het, maar nou is die problematiek soveel meer gekompliseerd, die lyding van die profeet het breekpunt bereik.

7.10 SINTESE

Habakuk 1:12-17 is 'n hernieuwe klag wat tot Jahwe gerig word. Daarin word op ironiese wyse gesinspeel op die kwaliteite van God wat van Hom 'n betroubare, lewegewende God maak (strofe A), kwaliteite wat weerspreek word deur sy gebrek aan optrede wanneer die goddelose die regverdige verslind (strofe B). Hierdeur blyk dit dat Jahwe self die mense uitlewer aan die magshonger van die goddelose en hulle sodoende soos diere sonder 'n beskermmer behandel (strofe C).

Die eiemagtige optrede van die goddelose word vergelyk met die optrede van 'n visser wat sonder ophou vis uitsleep en hom daarvoor verheug (strofe D). Hy plaas al

sy vertrou op sy eie mag en herken nie die heerskappy van God nie (strofe E). Sy oneindige magshonger laat die profeet in 'n noodkreet wonder of daar dan nooit 'n einde aan die lyding sal kom nie (strofe F).

Die funksie van Habakuk 1:12-17 is om die tema van die boek tot 'n dieptepunt te voer, daarom word op verskillende vlakke aangesluit by beide die voorafgaande perikope. Die perikoop verwoord die noodkreet in die hart van die profeet: Waarom laat God, as Hy die ewige en heilige Verbondsgod is, onreg toe? Waarom verberg Hy hom wanneer die goddelose die regverdige verslind?

EINDNOTAS : HOOFSTUK 7

¹ Die volgende tekskritiese wysigings word meermale voorgestel:

- * Die vreemde konstruksie **אֱלֹהֵי קְרָשִׁי** 'my God, my Heilige' in 12b word meermale op grond van die Septuaginta se $\delta\ \theta\epsilon\acute{o}\varsigma\ \delta\ \acute{\alpha}\gamma\iota\omicron\varsigma\ \mu\omicron\upsilon$ gewysig na **אֱלֹהֵי קְרָשִׁי** 'my heilige God' (Sellin 1930:392). Van der Woude (1978:28) beskou die 1 enkelvoud suffiks by **קְרָשִׁי** as 'n skryffout vir die *waw kopulatief*. Volgens hom moet die teks dus lui: **אֱלֹהֵי קְרָשִׁי וְלֹא** 'die heilige God wat nie...'. Die Massoretiese teks is egter verstaanbaar. Die lesing in die Septuaginta is eerder 'n vereenvoudiging van die moeilike teks. Vir Van der Woude se voorstel bestaan geen teksetuies nie.
- * Daar word algemeen aanvaar dat **לֹא נָמַרְתָּ** 'ons sal nie sterf nie' in 12b een van die sogenaamde *Tiqqune sopherim* is en dat die teks gewysig moet word na **לֹא תִמְרָתָּ** (Nowack 1903:279; Cannon 1925:72; Sellin 1930:392; Deden 1953:260; Elliger 1956:34; Horst 1964:174; Rudolph 1975:208-209; Deist 1978b:60; Van der Woude 1978:28; Smith 1984:103). Die 1 meervoud werkwoord lyk inderdaad binne die konteks vreemd. Die meerderheid werkwoorde in die onmiddellike konteks is in die tweede persoon. Die argument lui gewoonlik dat die oorskrywers van die teks selfs die gedagte dat Jahwe kan sterf onaanvaarbaar gevind het. Gevolglik het hulle die 2 manlik enkelvoud na 'n 1 meervoud gewysig. Bratcher (1985:143) dui egter aan dat daar tans ernstige besware bestaan teen die siening dat die *Tiqqune sopherim* 'n betroubare korrektief op die Massoretiese teks is. Die 1 meervoud kan behou word as dit gesien word as 'n 'prayer for life' (Peckham 1986:618; vergelyk ook Van Katwijk 1912:84; Ehrlich 1968:301, wat vertaal: 'du kannst nicht wollen dass wir gänzlich vernichtet werden'; Deissler 1984:224). Die uitspraak word ironies bedoel. God is van altyd af Jahwe, dit is ondenkbaar dat die volk kan sterf, tog beleef die volk omstandighede wat dreig om hulle tot niet te maak. Dit is opvallend dat die 1 meervoud ook in Qumran en in die antieke vertalings (Septuaginta en Vulgaat) voorkom.
- * Die vraagpartikel **הֲ** waarmee 17a ingelei word, ontbreek in 1QpHab, die Septuaginta, Peshitta en Vulgaat. Die vraagpartikel kom inderdaad slegs hier saam met **עַל-כֵּן** voor (Bratcher 1985:144). Die vraagpartikel moet egter behou word. Binne die konteks maak dit sin. Die **ה** het by Qumran moontlik as gevolg van haplografie weggeval.
- * Die frase **וְיָרִיק חֶרְמוֹ** 'hy skud sy net uit' in 17a is vir baie eksegete problematies. Meestal word **חֶרְמוֹ** in aansluiting by 1QpHab vervang met **חֶרְבּוֹ** 'hy trek sy swaard uit' (Rudolph

1975:209). Van der Woude (1978:30) dui aan dat die uitdrukking הַיִּרְיָק הַרְבֵּוֹ meermale in die Ou Testament voorkom (vergelyk Eksodus 15:9; Levitikus 26:33; Esra 5:2 en 12, 12:14). Die grootste argument vir die wysiging van die teks is dat die visvangbeeld van die vorige stiges nie meer in vers 17 voorkom nie. Cathcart (1984:575-576) stel voor dat רִמְחוֹ 'sy spies' in die plek van הַרְמֹו gelees moet word. Sy voorstel behels slegs die omruiling van twee vokale. Geen teksgetuies bestaan egter vir sy voorstel nie. יִרְיָק הַרְמֹו sluit binne die konteks egter aan by die visvangbeeld in die vorige stiges en kan behou word.